

Flora en fauna quickscan Bermweg te Nieuwerkerk aan den IJssel

Rapportnr.
Auteur
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2013-N17
Sander D. Elzerman
Inventerra Comon Services bv
Dhr. A. van Houwelingen
17 juni 2016

Flora en fauna quickscan Bermweg te Nieuwerkerk aan den IJssel

Aanleiding

In het kader van een bestemmingsplanwijziging is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. De projectlocatie is gelegen langs de Bermweg 14 in de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel (Figuur 1). In de huidige situatie bestaat het onderzoeksgebied uit graslanden met enkele poldersloten. Het onderzoek richt zich met name op het perceel direct ten oosten de boerderij. De initiatiefnemer is van plan om op het perceel een woonhuis te bouwen. Daarbij blijft de huidige slotenstructuur geheel behouden. Er zal alleen een toegangsweg vanaf de Bermweg worden aangelegd.

De quickscan is een verkennend onderzoek naar beschermde natuurwaarden in het projectgebied. Hieruit moet blijken of vervolgonderzoek nodig is. Dit kan mogelijk leiden tot de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet.

Figuur 1. Het onderzoeksgebied langs de Bermweg is aangegeven met een rood kader.

Methodiek

De projectlocatie is op 3 oktober 2013 onderzocht op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Hierbij is gebruik gemaakt van een verrekijker (Optolyth 10x40) en een RAVON-schepnet. De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009b). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna. Aanvullend op het veldbezoek zijn openbare bronnen geraadpleegd op het voorkomen van beschermde flora en fauna in het onderzoeksgebied en de directe omgeving.

De weersomstandigheden waren voldoende gunstig om gedegen onderzoek te doen (bewolgingsgraad 2/8, temp. 13°C graden, 2Bft oostenwind). De (potentiële) functionaliteit van het onderzoeksgebied is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld. Hierbij is het projectgebied lopend doorkruist. Alle watergangen zijn op verschillende plekken bemonsterd met een fijnmazig schepnet.

Wet- en regelgeving

Flora- en faunawet

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten gelden de meest strikte eisen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Dit hangt af van de zeldzaamheid van de soort en de impact van de werkzaamheden. Bij de vogels wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten binnen en buiten de broedtijd. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden gelijkwaardig beschermd. Voor verstoring tijdens het broedseizoen worden geen ontheffingen verleend. Buiten het broedseizoen zullen de activiteiten minder problemen geven. Een uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De vaste rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet gestoord worden.

Naast de bescherming van soorten erkent de Flora- en faunawet ook de bescherming van individuele dieren en planten. Hiertoe geldt de Algemene Zorgplicht (art. 2). Dit is een algemene fatsoeneis om onnodige schade aan plant en dier te voorkomen.

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het ‘Nee, tenzij’-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om van tevoren het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectgebied bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten op de soort.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ).

Natura 2000 en Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Om de achteruitgang van de biodiversiteit in Europa te stoppen worden belangrijke natuurgebieden met elkaar verbonden. Dit netwerk van Europese natuurgebieden is Natura 2000. De wettelijke bescherming van Natura 2000-gebieden in Nederland is verankerd in de Natuurbeschermingswet 1998. De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten, terwijl de Natuurbeschermingswet zich richt op de bescherming van gebieden en landschappen. Natura 2000-gebieden worden beschermd op basis van het voorkomen van bepaalde soorten flora en fauna en/of waardevolle landschappen. Projecten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling mogen geen negatieve invloed hebben op de doelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen (Nbwet, art. 19). Hierbij dient ook de ‘externe werking’ van een buiten het Natura 2000-gebied gelegen project op het beschermde natuurgebied getoetst te worden.

Het NatuurNetwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur) vormt een uitbreiding op het Natura 2000-netwerk binnen Nederland. Binnen het NNN liggen niet alleen beschermde natuurgebieden, maar ook landbouwgebieden die beheerd worden volgens agrarisch natuurbeheer en grote wateren, zoals de kustzone van de Noordzee en Waddenzee. Door deze gebieden met verbindingzones aan elkaar te koppelen ontstaat een netwerk waar uitwisseling kan plaatsvinden tussen flora en fauna. Op deze manier kan de Nederlandse biodiversiteit worden ondersteund. Het NNN is niet in zijn geheel door een wettelijke kader beschermd, maar door een beleidskader (Ministerie van LNV en VROM en de provincies, 2006). Onder bepaalde voorwaarden is ruimtelijke ontwikkeling binnen het NNN mogelijk.

Resultaten

Het onderzoeksgebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens zijn de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten beschreven.

Beschrijving onderzoeksgebied

De projectlocatie is een perceel grasland langs de Bermweg te Nieuwerkerk aan den IJssel. Het perceel ligt te midden van een agrarisch gebied dat zich kenmerkt door veenweidegebied afgewisseld met kassencomplexen (Figuur 1). De graspercelen zijn doorsneden met poldersloten.

De bestemmingsplanwijziging richt zich op het perceel dat direct naast het agrarisch bedrijf van Bermweg 14 bevindt (Figuur 2). Aan drie zijden wordt het afgesloten door sloten. Deze sloten worden jaarlijks opgeschoond. Voor aanvang van het veldbezoek waren twee van de drie slootdelen reeds uitgebaggerd. Alleen in de westelijke sloot waren nog waterplanten aanwezig. Langs de noordzijde van de projectlocatie loopt een onverharde weg. Er zijn geen struiken of bomen aanwezig op het perceel (Figuur 3).

Figuur 2. De projectlocatie gezien vanuit noordelijke richting.

Figuur 3. Uitzicht vanaf de Bermweg op de projectlocatie.

Gebiedsbescherming

Er zijn geen beschermde Natura 2000-gebieden in de nabije omgeving van het projectgebied. De begrenzing van het Nationaal Landschap 'Het Groene Hart' ligt zuiden van de provinciale weg N219. Hier liggen ook delen van het NatuurNetwerk Nederland. Ten noorden van het projectgebied ligt de dichtstbijzijnde verbindingszone van het NNN aan de noordkant van het spoor. De NNN en door provincie aangewezen "belangrijk weidevogelgebied" liggen op ruim 1100 meter afstand van het projectgebied.

Aangetroffen beschermde soorten

Vogels

Tijdens het veldbezoek waren geen vogels aanwezig op het grasperceel. In de omringende sloten zwommen twee Meerkoeten *Fulica atra* en een paartje Wilde Eenden *Anas platyrhynchos*. Op de weilanden ten noorden van de projectlocatie waren enkele tientallen Kieviten *Vanellus vanellus*, Spreeuwen *Sturnus vulgaris*, Kok- *Chroicocephalus ridibundus* en Stormmeeuwen *Larus canus* aanwezig. Deze foerageerden op de insecten in het gras of brachten daar rustend de dag door. Veel broedvogels zijn op de projectlocatie niet te verwachten. Alleen een enkele Kievit zou hier tot broeden kunnen komen (SOVON, 2002). In de slootkanten valt een broedgeval van een Meerkoet of Wilde Eend niet uit te sluiten. Verder kan de projectlocatie gebruikt worden door ganzen om te foerageren. Voor veel soorten vogels is het gebied echter te intensief onderhouden of te dicht bij de bebouwing om als geschikt leefgebied gebruikt te worden.

Vaatplanten

De projectlocatie wordt onderhouden als een regulier productieland. Het Engels Raaigras *Lolium perenne* dient voornamelijk als veevoer. De sloten en slootkanten worden regelmatig geschoond. Hierdoor heeft zich nauwelijks vegetatie kunnen ontwikkelen. Hier en daar was nog eendenkroos *Lemna spec.* aanwezig. Ten tijde van het veldbezoek was alleen de westelijke sloot nog niet uitgebaggerd. Deze sloot zat vol met Grof Hoornblad *Ceratophyllum demersum*. Daarnaast was veel bladval aanwezig van de struiken en bomen op het naastgelegen woonerf. Beschermde soorten worden op de projectlocatie niet verwacht.

Langs de westzijde van het perceel zijn enkele struiken en bomen aangeplant. Deze staan aan de overzijde van de sloot en behoren tot het woonerf. Deze erfscheiding zal behouden blijven.

Vissen

Tijdens het veldbezoek zijn op diverse plekken de sloten bemonsterd met een schepnet. In de oostelijke sloot werden een Tiendoornige Stekelbaars *Pungitius pungitus* en een Riviergrondel *Gobio gobio* gevangen (Figuur 4). Langs de Bermweg werden nog eens twee Tiendoornige Stekelbaarsjes opgevisst. De genoemde soorten zijn niet ontheffingsplichtig.

Het aantal aangetroffen vissen is zeer klein. Bovendien ontbreken waterplanten nagenoeg geheel. Gezien het feit dat de sloten ook regelmatig opgeschoond worden is de kans op strikt beschermde soorten, zoals Kleine Modderkruiper *Cobitis taenia* en Bittervoorn *Rhodeus amarus*, zeer klein. De kans dat beschermde vissen getroffen worden kan worden uitgesloten doordat de watergangen geheel in tact blijven.

Figuur 4. Enkele Tiendoornige Stekelbaarsjes en een Riviergrondel werden gevangen in de sloten rondom de projectlocatie.

Overige soortgroepen

Tijdens het bemonsteren van de sloten is nog een Bruine Kikker *Rana temporaria* aangetroffen. Deze soort is opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. De soorten in deze tabel zijn vrijgesteld van een ontheffing.

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd (Tabel 3 van de Flora- en faunawet). De bescherming betreft niet alleen de soorten, maar ook gebiedsfuncties als verblijfplaats, vaste vliegroute en essentieel foerageergebied. Gebouwen en bomen ontbreken in het projectgebied waardoor een verblijfplaats kan worden uitgesloten. Het terrein is een klein grasland te midden van open agrarisch gebied. Er zijn

geen begeleidende landschapselementen aanwezig die kunnen dienen ter oriëntatie voor een vaste vliegroute. Een enkele foeragerende vleermuis kan gebruikmaken van het gebied, maar vanwege het beperkte oppervlak en de monotone inrichting heeft het geen specifieke aantrekkingskracht op foeragerende vleermuizen.

Voor beschermde weekdieren, zoals Platte Schijfhoren *Anisus vorticulus*, zijn de watergangen niet geschikt. Ondergedoken waterplanten ontbreken vrijwel geheel en de waterkwaliteit is te slecht door uitspoeling van (kunst)meststoffen van omringende weilanden. Deze soort stelt hoge eisen aan de waterkwaliteit en het voorkomen is zeer verspreid (Boesveld, Gmelig Meyling & van Lente, 2011). De overige ontheffingsplichtige soorten worden op basis van hun verspreiding in Nederland of afwezigheid van geschikt habitat niet verwacht binnen het onderzoeksgebied.

Conclusie en aanbevelingen

De resultaten van deze ecologische quickscan geven geen aanleiding tot het instellen van een vervolgonderzoek. Het is niet nodig om een ontheffing op de Flora- en faunawet voor de uitvoering van de werkzaamheden aan te vragen. In de nabijheid van het projectgebied zijn geen beschermde natuurgebieden (Natura 2000, Beschermde natuurmonumenten). Het neemt geen beslag op ruimte in het NatuurNetwerk Nederland (voormalige Ecologische Hoofdstructuur).

De projectlocatie bestaat uit een intensief onderhouden graslandperceel. Hier zijn geen beschermde natuurwaarden aangetroffen of te verwachten. Een enkele broedende Kievit kan niet worden uitgesloten. Bovendien bieden de slootkanten enige nestgelegenheid voor een Meerkooi of Wilde Eend. Alle broedende vogels en hun nesten zijn beschermd ex. art. 11 van de Flora- en faunawet. Het broedseizoen duurt globaal vanaf half maart tot en met half juli, maar is soortspecifiek. Voorafgaand aan het bouwrijp maken van de grond wordt het perceel gecontroleerd op broedvogels en nesten. Bij voorkeur wordt buiten het broedseizoen gestart met de werkzaamheden.

Het bouwvlak bevindt zich geheel op het huidige grasland. De watergangen worden niet aangetast door de werkzaamheden. Hierdoor is geen directe invloed op het waterleven te verwachten. De bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd bij daglicht. Het terrein zal 's nachts niet extra verlicht worden. Enige invloed op nachttactieve, beschermde soorten kan hiermee worden uitgesloten.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient men te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt moeten worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met het onverwacht verschijnen van dieren tijdens de werkzaamheden. Daar dient zorgvuldig mee omgegaan te worden. De Rugstreeppad *Bufo calamita* is een pioniersoort, die zich snel op zandige terreinen kan vestigen. De projectlocatie ligt echter geïsoleerd van bekende vindplaatsen in de omgeving (Delft, van Kranenburg & Frigge, 2013). De provinciale weg N219, het spoor en de ringvaart van Polder Prins Alexander vormen een barrière ten zuiden van het projectgebied. Ten noorden liggen de Hoofdweg tussen Capelle aan den IJssel en Nieuwerkerk aan den IJssel en de A20. Tot slot, is het agrarisch gebied omsloten door woonwijken. De bereikbaarheid van de projectlocatie door Rugstreeppadden is hiermee erg klein.

Literatuur

Boesveld, A., Gmelig Meyling, A.W. & I. van Lente. 2011. *Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2010. Platte schijfhoren Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon, Bennebroek.

Delft, J. van, Kranenbarg, J. & P. Frigge. 2013. Waarnemingenoverzicht 2012. *RAVON* 51(5): pp. 119-132.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van LNV en VROM en de provincies. 2006. *Spelregels EHS*. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. 2006. *Nota Ruimte – Ruimte voor ontwikkeling*. Ministerie van VROM, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Flora en fauna quickscan Bermweg te Nieuwerkerk aan den IJssel

Status uitgave Herziene versie 2
 Rapport nr. 2013-N17
 Auteur Sander D. Elzerman
 Datum uitgave 17 juni 2016

Foto's Sander D. Elzerman
 Kaartmateriaal GoogleEarth

Projectnr. 2013032
 Opdrachtgever Inventerra Comon Services bv
 Contactpersoon Dhr. A. van Houwelingen

© Elzerman Ecologisch Advies
 Koninginneweg 235
 2982 AM Ridderkerk

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.